

An aerial photograph of a town with red-roofed houses, surrounded by green fields and a large blue lake in the foreground. The town is situated in a valley with steep, forested mountains in the background. The sky is overcast with grey clouds. The image is split diagonally, with the top half showing the town and mountains, and the bottom half showing the lake and rocky terrain.

***СТРАТЕШКИ ПЛАН ЗА ЛОКАЛЕН РАЗВОЈ НА ОПШТИНА
МАКЕДОНСКИ БРОД ЗА ПЕРИОД ОД 2024-2028 ГОДИНА***

СОДРЖИНА

1.Предговор	1
2.Извршно резиме	2
3.Листа на табели, слики и кратенки	3
4.Вовед во планот	4
5.Процес на изработка на планот за локален развој	5
6.Локална економска анализа	6
6.1 Анализа на локална економска структура.....	1
6.2 Локална соработка и вмрежување.....	2
6.3 Бизнис опкружување, транспарентност и администрација без корупција.....	1
6.4 Пристап до информации и финансиска поддршка	2
6.5 Земјиште и инфраструктура.....	1
6.6 Регулаторна и институциона рамка	2
6.7 Вештини, човечки капитал и инклузивност	1
6.8 Надворешно позиционирање и маркетинг	2
7.Анализа на силни и слаби страни, можности и закани.....	4
8.Визија и цели	5
9.Акциски план	6
10.Шема за финансирање	4
11.Индикатори и механизми за мониторинг	5

1.ПРЕДГОВОР

Планирањето претставува процес со кој ја создаваме сопствената иднина. Локалниот развој на Општина Македонски Брод се планира со вклучување на жителите на општината во дефинирањето на приоритети и во креирање на заедничката иднина за подобар стандард на живеење, како и напредок во сите области на општествениот живот. Како градоначалник на Општина Македонски Брод чувствувам одговорност не само за изготвувањето, туку и за реализацијата на овој документ. Овој стратешки план е изработен во заедничка соработка на УСАИД и локалната група и е за период од 2024 – 2028 година. При тоа се земени во предвид сите карактеристики на општината како што се географски, социо-економски и природни. Стратешките решенија за локалниот развој се дефинирани со конкретни цели, мерки и активности, односно програми и проекти за нивна реализација за подолг временски период. Благодарејќи на Вашата доверба, со Вас граѓаните, невладините организации и бизнис секторот е подготвена оваа Стратегија која има за цел да го подигне квалитетот на живеење на граѓаните, подобрување на конкурентноста во однос на други локални заедници во земјата, подобрување на климата за инвестирање, а со тоа и создавање на можности за нови работни места.

Општина Македонски Брод, како и другите средини во земјата и пошироко се соочува со бројни предизвици кои се предизвикани како од енергетска така и од финансиска криза. Но, произлезените состојби и проблеми кои ќе бидат долгорочни и нивното решавање, не смее да се одрази на предвидените активности за економски напредок на општината. Тоа значи дека ќе настојваме да ги реализираме нашите заложби со цел да го унапредиме локалниот развој преку предвидени мерки и активности.

Реализацијата на Планот ќе ја вршиме со заеднички напори се со цел за развој на нашата заедница. Воедно секогаш ќе ја бараме соработката и поддршката од страна на јавните институции, бизнис заедницата, НВО секторот. Верувам во остварувањето на заедничката визија за подобра иднина на сите нас во Општина Македонски Брод.

Им благодарам на сите кои се вклучија во процесот на креирање на овој документ.

Со почит,

Градоначалник на Општина Македонски Брод

М-р Жарко Ристески

2.ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Планот за локален развој на Општина Македонски Брод е изработена со учество на сите засегнати страни во областите на делување на планот: економскиот развој, развој на туризмот, урбанизам и комунални дејности, животна средина, култура, образование, спорт и социјална заштита. Стратешкото планирање е демократски процес за креирање на визија, мисија и стратегии за достигнување на посакуваната иднина на една организација, всушност претставува алатка за насочување на активностите.

Стратешкиот план за Локален развој е подготвен за периодот 2024 -2028 година.

Во подготовката на планот беа вклучени сите целни групи од областите на делување, како општинската администрација, бизнис секторот, НВО, работници од образованието, културата, спортот, социјалата. Визијата на Општина Македонски Брод е Македонски Брод – еко општина со развиена патна и комунална инфраструктура за развој на лесна и загадувачка индустрија, туризам и младински активизам.

За постигнување на визијата потребни се мерки, активности и политики во однос на осовременување на инфраструктурата со што би се подобрила и бизнис климата за развој на општината. Во таа насока потребно е :

- доизградба и санација на локалните патни правци, доизградба на фекалната и атмосферската канализација, доизградба и одржување на изградената водоводна мрежа;
- урбанизација и инфраструктурно решавање на индустриските зони
- развивање, стимулирање на алтернативни форми на туризам за кои постојата реални предности во општината како: спелеолошки, ловен, риболовен, планински, езерски,

Вредностите според кои ќе се раководи Општина Македонски Брод се: отвореност и комуникација со граѓаните, развивање на младински активизам, посветеност кон традиција и историја, развивање на отворено општество со отворен дух, создавање еколошки здрава средина за живот, економски просперитет и благосостојба.

Тимот за изработка на Планот за локален развој на Општина Македонски Брод издвои пет стратешки цели и активности кои се неопходни за остварување на поставените цели и тоа:

Стратешка цел 1: Урбанистичко планирање и комунални дејности

Стратешка цел 2: Животна средина и искористување на обновливи извори на енергија и промовирање на енергетска ефикасност

Стратешка цел 3: Економски развој и развој на туризмот

Стратешка цел 4: Социјална заштита и заштита на деца

Стратешка цел 5: Образование, спорт и култура

Со имплементацијата на Стратешкиот документ ќе се придонесе кон подобрување на состојбите и прашањата што се однесуваат на економско – социјалната положба, а со тоа ќе се подобри и квалитетот на животот на граѓаните.

3. ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

УСАИД	Американска агенција за меѓународен развој
ЛЕП	Локален економски развој
SWOT	S – strengths (предности), W – weaknesses (слабости), O – opportunities (можности) и T – threats (опасности)
ЕУ	Европска унија
ЛАГ	Локална акциска група
НВО	Невладина организација
АВРСМ	Агенција за вработување на Република Северна Македонија
БДП	Бруто домашен производ
ИПАРД	Програма за предпристапна помош во земјоделството и руралниот развој
ИТ	Информатички технологии
УНДП	Програма за развој на Обединети нации
МСП	Мали и средни претпријатија

МЗШВ	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МТВ	Министерство за транспорт и врски
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
ЦСР	Центар за социјални работи
АФПРЗ	Агенција за финансиска поддршка
СОУ	Средно општинско училиште

4.ВОВЕД

На покана од УСАИД, Општина Македонски Брод изрази интерес за учество во проектот Зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите под покровителство на УСАИД чијашто цел меѓу другото е да обезбеди поддршка на Општина Македонски Брод да ги развие или ревидира своите планови /стратегии за ЛЕР. Општина Македонски Брод имаше потреба од изработка на План за локален развој, бидејќи плановите како овој план за развој на една општина, покрај нејзината визија, како се гледа општината во иднина, претставуваат и многу важна основа за аплицирање на проекти, а УСАИД ја дава таа можност преку нивната програма, општината да биде вклучена во целокупниот процес.

Планот односно Стратегијата за локален развој на Општина Македонски Брод е изготвен со цел да одговори на тековните и идните економски предизвици и да придонесе за зајакнување на локалната економија преку јавно- приватен дијалог.

Овој документ е целосно самостоен документ и не е дело од други планови и национални документи и неговата цел е да се зголеми растот и развојот на економијата и вработеноста.

Стратегијата е развиена во партнерство, односно со вклученост на сите засегнати страни. Тимот кој што го изработуваше Планот за локален економски развој, не беше составен само од претставници на општинската администрација, туку и по еден претставник од НВО и бизнис секторот. При креирањето на Планот, применет е и родовиот концепт на креирање на локалните политики. Со тоа, при трасирањето на идниот локален развој подеднакво се третираат и жените и мажите. На овој

начин тимот за изработка на планот има придонес во еднаквата застапеност при консултациите и процесот на донесување одлуки во целокупниот процес.

5. ПРОЦЕС НА ИЗРАБОТКА НА ПЛАНОТ ЗА ЛЕР

Планот за локален развој во нацрт верзија беше подготвен, со одржување работилници на кои обучувачи беа претставници на УСАИД, како и со неколку работни средби со учество на сите засегнати страни во приоритетните области, односно работен тим:

претставници од јавниот сектор (општинската администрација),

претставник на невладините организации,

претставник на бизнис секторот

Работниот тим одржа неколку работилници, неформални средби како и телефонски разговори, почнувајќи од втората половина на 2022 година до април 2023 година, анализирајќи ја состојбата во локалната економија, анализата на слабите и на јаките страни, на можностите и на заканите (SWOT-анализа), како и одредувајќи ја визијата, стратешките и развојните цели и Акциониот план.

6. ЛОКАЛНА ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

6.1 Анализа на локалната економска структура

Општина Македонски Брод се наоѓа во југозападниот дел на Република Македонија и припаѓа на југозападниот плански регион, заедно со општините:Охрид, Струга, Дебар, Дебрца, Вевчани, Центар Жупа, Кичево и Пласница. Се простира на површина од 888,7 км² и е 3,63% од вкупната територија на Република Македонија. Во општината има 5889 – резидентни жители (според податоците од пописот од 2021 година), 51 локални населени места од кои населеното место Македонски Брод се смета за град, а останатите 50 населени места се рурални населби.

Слика: Општина Македонски Брод

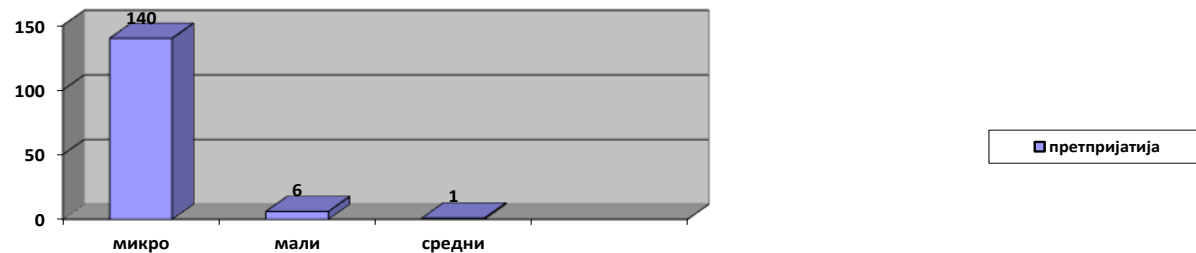

Општина Македонски Брод го зафаќа средното течение на реката Треска, западно од планинскиот масив Јакупица, целосно ја зафаќа областа Поречје и се протега на југ до Бушева Планина, на запад до Коњарник и Добра Вода, на север до Сува Гора и на исток до Караџица, Јакупица и Даутица. На територијата на општината има неколку маркантни планини: Јакупица, Караџица, Сува Гора, Добра Вода и Бушева Планина со Баба Сач. Релјефот на општината е сочинет од голем број речни текови од кои најзначајна е реката Треска. Оваа река во своето течение од селото Ореовец па до Македонски Брод, во должина од 4км има кањонски изглед. Воглавно, територијата на општината има ридско-планински карактеристики. Општина Македонски Брод граничи со следните општини: Кичево, Гостивар, Брвеница, Желино, Сопиште, Студеничани, Чашка, Долнени, Крушево и Пласница.

Општината располага со атрактивни шумски предели богати со разновидна флора и фауна. На овој простор се среќава интересен и разновиден растителен свет со доминантна распространетост на шумскиот комплекс кој го сочинуваат дабовите, буковите и боровите шуми. Процентот на шумовитост на ниво на општината изнесува 60%, а во површина е 60 056 ха. Доминантно место заземаат шумите во државна сопственост, односно, на ЈП „Национални шуми“, а само 1519 ха се во приватна сопственост.

Главни стопански гранки во Општина Македонски Брод се производство на дрво и производи од дрво (шумарство), одгледување земјоделски култури (земјоделе), производство на доломит и производи на база на доломит, угостителство и трговија на мало. Вкупно деловни субјекти во општината има 147.

Структурата на субјектите е следна: средни 1, мали 6 и микро 140 субјекти.

Графикон: Бизнес сектор

Од анализираниот петгодишен период во табелата подолу може да се види дека најзастапени се микропретпријатијата, со мали варијации низ опфатениот период. Забележано е намалување на вкупниот број на претпријатија, кое е најизразено кај малите претпријатија во 2022 година, додека најголемо зголемување на бројот на активни компании има 2022 и тоа кај микро претпријатијата или трговец поединец. Трендот на намалување на малите за сметка на микро претпријатијата воглавно се должи на пандемијата Ковид 19.

	микро	мали	средни	вкупно
2018	127	30	1	158
2019	134	31	1	166

2020	113	37	2	152
2021	102	42	2	146
2022	140	6	1	147

Табела: Деловни субјекти

Поголемиот број од микропретпријатијата се во областа на трговијата (трговија на мало) и угостителството, но присутни се и дејности од областа на туризмот, земјоделство и преработувачка индустрија. Микробизнисите се фокусирани на услуги за населението и нивниот број е 147.

Преработувачката индустрија е во мал подем, што може да се види од фактот што најголем дел од вработените се вработени во фабриката Joyson safety system во близина на градот Кичево и АТС АМО ДООЕЛ – Самоков каде се вработени околу 200 работници, а во тек е изградба на фабрика за лесна преработувачка индустрија во индустриска зона Барбарос. Тука е и компанијата РУДПРОИНГ која преку континуиран и динамичен развој, минувајќи низ сите етапи израсна во значајно претпријатие за експлоатација, преработка на неметални минерални суровини и производство на материјали за завршни работи во градежништвото. Компанијата ги поседува следниве производствени капацитети: Рудници со сепарациа, (рудник БАБИН ДОЛ за експлоатација на доломит, рудник РАМНЕ за експлоатација на капцит и рудник ЦРН КАМЕН за експлоатација на црне мермер), Фабрика за мелење и микронизација на карбонати, Погон за мелење и класирање на

карбонати, фабрика за производство на материјали за завршни работи во градежништвото, Погон за сува програма, Погон за мокра програма.

ЕУРО ЈАНИ КОП е рудник за експлоатација на варовник, на локалитетот „Огледалец“ – Сувидол

ХАБИ ГРАДБА – рудник за експлоатација на варовник на место викано „Долги Рид“ -Сувидол

Во селата живеат главно стари лица, чија работоспособност е намалена.

Бруто домашниот производ (БДП) е најчесто употребуван показател за утврдување на нивото на економскиот развој на регионите и државите. Во следната табела претставени се: вкупната висина на БДП на Република Северна Македонија и БДП на Југозападниот плански регион во денари и процентот на учество на Југозападниот регион во вкупниот БДП на државата .

	2017	2018	2019	2021
БДП на МК	618 106	660 878	692 683	655 931
БДП на Југозападен регион	52 486	55 104	55 969	53 581

Процент	на	8,49%	8,34%	8,08%	8,17%
учество	во				
вкупниот БДП					

Табела: Бруто домашен производ во Република Северна Македонија и во Југозападен регион во периодот 2017 -2021 година,
Извор: Државен завод за статистика.

Општината има тешко обработливо земјиште, кое не е погодно за одгледување различни видови култури. Поради тоа што земјоделието е главно нископродуктивно, тоа не спаѓа во носечките дејности во вкупниот приход на општината. Овощарството и градинарските култури се користат за сопствени потреби. Погодните услови за развој на сточарството, се искористени во мал процент. Најголем дел од компаниите во приватниот сектор се микро претпријатија од трговската и угостителската дејност. Во општината постојат угостителски објекти кои вршат угостителски услуги, односно служат храна, пијалок и сместување, а регистрирани се и 2 категоризирани сместувачки капацитети од физички лица.

Во општината постои недоволно искористување на природните ресурси за развој на одредени видови туризам (спелеолошки, планински, ловен, риболовен и хербален) лимитирана искористеност на шумите и пасиштата, недоволна промоција како чиста еколошка средина за производство на здрава храна.

Неискористеноста на природните ресурси, туристичкиот потенцијал, производството на органска храна што се основа за локалниот развој се ограничени од браната КАЛУЃЕРИЦА предвидена во Просторниот план на РМ.

На територијата на Општина Македонски Брод се најдуваат 62 археолошки локалитети од различни временски епохи, кои се интересни за истражување. Кога сме кај истражувањето, општината располага со голем број пештери (Пурало, Горно

Слатинска пештера, Овчарска по течение на Слатинска Река, а Момичек, Лапарница, Голубарница, по течение на Беличка Река- Белешница, Орле, Змејовица и др.) кои исто така треба да се доистражат. Во Општина Македонски Брод се најдува пештерата Пешна со најголем отвор на Балканот, најдолгата пештерата во републикава - Слатински извор, која е прогласена за споменик на природата, тука е и вештачкото езеро Козјак кое е најдолго во нашата држава.

Пештера Пешна

Езеро Козјак

Дел од внатрешноста на Слатински извор

Од приложената анализа на бизнис секторот може да се заклучи дека и покрај забрзаниот развој на техниката и технологијата, во Општина Македонски Брод нема доволно развиен ИТ сектор, што придонесува за дополнително стагнирање на развојот и напредокот во информатиката. Неатрактивноста на подрачјето придонесува за ограничена понуда на финансиски инструменти и институции во општината.

Табела: Анализа на локалната економска структура – презентирање на компаниите од приватниот сектор

<i>Вид на економска активност</i>	<i>Број на компании според класификација</i>			
	<i>Микро</i>	<i>Мали</i>	<i>Средни</i>	<i>Големи</i>
<i>Индустриско производство</i>	1	1		
<i>Земјоделство</i>	14			
<i>Преработувачка индустрија</i>	1	3	1	
<i>Трговија</i>	52	1		
<i>Бизнис услуги (обука, консалтинг, истражување на пазар, реклама, издаваштво, односи со јавност)</i>	5			
<i>Финансиски услуги</i>	1			

<i>Медицински услуги</i>	10			
<i>Легални услуги (нотари, адвокати)</i>	1			
<i>Услуги за населението (фризерници, перални, поправка на автомобили,, други сервиси)</i>	11			
<i>Ресторани, кафулина, барови</i>	21			
<i>Хотели, хостели</i>	3			
<i>ИТ услуги</i>	1			
<i>Транспорт</i>	9			
<i>Градежништво</i>	7			
<i>Управување со отпад</i>	1			
<i>Рударство</i>	2	1		

Од горе приложената табела се увидува дека приватните деловни субјекти најмногу ги има во областа на трговијата и угостителството и тоа како микропретпријатија. Средните претпријатија се застапени само со еден субјект од областа на преработувачката индустрија. Малите претпријатија се во мал број (6) во трговија, индустрија и рудар.

Според податоците од последниот попис на населението од 2021 година, во општината живеат вкупно 6 124 жители односно 5889 резистентен број на жители на 888,7 км². Во Општина Македонски Брод постои Центар за вработување во состав на Агенцијата за вработување каде се евидентираат невработени лица и од Општина Пласница. Податоците кои се најдуваат во табелите подолу се однесуваат само на Општина Македонски Брод и се добиени од Агенција за вработување на Република Северна Македонија. Вкупната бројка на активни и пасивни баратели на работа е 900 лица, од нив 466 се жени, а 434 се мажи. Од барателите на работа најмногу се без и со основно образование и со завршено средно. Во табелите е даден преглед на невработени лица според школска подготовка и пол, со состојба од 31.03.2023 година.

Табела: Невработени лица во Општина Македонски Брод според Агенција за вработување на РСМ

Поголем дел од активните баратели на работа без образование и основно образование, завршено средно и високо образование се жени, додека кај непотполно средно, вишо образование и магистри се мажи. Како последица на трендот на иселување, помалите места како Македонски Брод, остануваат без работна сила, бидејќи најчесто младите и образовани кадри го напуштаат местото на живеење.

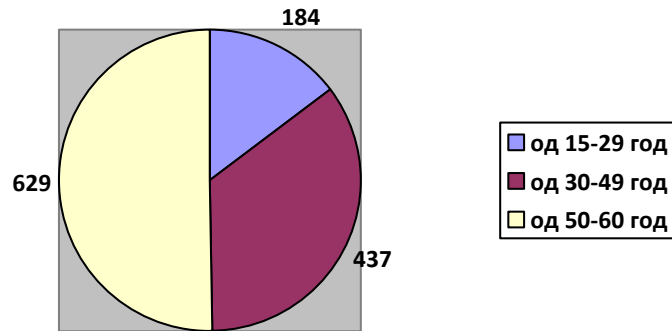
Општина		Вкупно		Без образование и основно образование		Непотполно средно		Завршено средно		Вишо образование		Високо образование		Магистри		Доктори на науки	
		се	ж	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж
Македонски Брод	актив	782	394	305	165	126	52	298	150	7	1	45	26	1	0	0	0
	пасив	118	72	49	39	17	11	41	20	1	0	9	2	1	0	0	0

Во табелата подолу е даден преглед на невработени лица според возраст и пол, со состојба од 31.03.2023 година.

старост	вкупно	жени	мажи
Од 15 -29 години	184	105	79
Од 30 – 49 години	437	245	192
Од 50 – 60 и повеќе години	629	295	334

Податоците во табелата се однесуваат на податоци за невработени лица по возраст и пол од Општина Македонски Брод и Општина Пласница и се земени од заедничкиот Центар за вработување кој се најдува во Македонски Брод. Забележуваме дека најбројна е групата од 50 – 60 години,

но исто така голем број на невработени има и од помладото невработено население, односно она кое се најдува во старосната група од 30 – 49 години. Можеме да воочиме дека во старосната група од 15 до 49 години поголем број од невработеното население се жени поради несоодветната понуда за работа и ограничените услови што ги нудат работодавците.

Графикон за невработени лица

6.2 Локална соработка и вмрежување

Неопходна алка во целокупниот процес на локалниот развој е соработката помеѓу сите чинители. Најчести форми на соработка се средбите кои се одржуваат периодично. Општина Македонски Брод, заедно со општините Пласница и Кичево припаѓа на Регионалната Стопанска комора со седиште во Кичево.

Во Општина Македонски Брод постои практика на одржување на средби за меѓусебна соработка со граѓанските организации, бизнис секторот и локалното население. Преку средбите на градоначалникот со граѓани, со претставници на месни заедници, со граѓански здруженија (пчелари, собирачи на билки, костенопроизводители, ловци и риболовци, сточари и сл.) се разговара за нивните проблеми и можности за нивно опстојување.

Општината има воспоставено соработка со Агенцијата за поддршка и промоција на туризмот, а исто така и е дел од Локалната акциска група (ЛАГ) Треска чии основачи се општините Кичево, Пласница и Македонски Брод, како и невладини организации и здруженија и бизнис сектор. Со тоа што е во Југозападен плански регион преку неговиот Центар за развој се потврдува уште една регионална меѓуопштинска соработка. Општината со Центарот има одлична соработка, чести средби, добра комуникација каде навремено и транспарентно се разменуваат деловни информации и се учествува во заедничките работни процеси.

Преку вмрежувањето се прошируваат видците и можностите за подобрување на профилот на општината. Учењето од она што го прават другите е драгоценa стратегија за сите бизниси. Со тоа се создаваат можности за следење на промените во деловната клима. Силни страни на Општина Македонски Брод во однос на локалната соработка и вмрежувањето е постоењето на интерес за соработка.

6.3 Бизнис опкружување, транспарентност и администрација без корупција

Општина Македонски Брод спаѓа во средно транспарентните општини. Активната транспарентност на Општина Македонски Брод во 2022 година изнесува 78,6% (од можни 100%) со што општината се наоѓа во групата институции со “добра“ активна транспарентност (исполнување на обврските од 60% -80%). Со овие бодови, општината се наоѓа на 44 –та позиција од вкупно 98 рангирани институции. Сепак, активната транспарентност на Општина Македонски Брод е малку подобрена во 2022 година во однос на 2021 година. Транспарентноста е мерена од Центар за граѓански комуникации помогнати од УСАИД, според објавените информации и податоци од страна на општината.

Одделението за Локален економски развој, издава потврди и дава информации на бизнис заедницата за проекти со кои фирмите или физички лица аплицираат а се поврзани со стратешки документи на општината.

На локалните бизниси им недостасуваат советодавни услуги за бизнис, совети за инвестирање, информации за национални донаторски програми и европски фондови. Освен тековни и повремени средби на градоначалникот со деловните организации, во општината не постои друга форма на соработка за подобрување на деловното опкружување. Главен подржувач во функција на поттикнување на рамномерен регионален развој подобрување на квалитетот на животот на сите граѓани во регионот преку јакнење на капацитетите на мрежите во локалната и руралната заедница, бизнис секторот, стимулирање на развој на локално и регионално ниво е Центарот за развој на Југозападниот плански регион. Сите тендери организирани од страна на општинската администрација се објавени на електронскиот систем за јавни набавки. Седниците на Советот на Општина Македонски Брод се отворени за јавноста.

Информациите за постоечките извори на финансирање за развој на бизнисот во Општина Македонски Брод се ограничени и не секогаш веродостојни, како за руралните области и за урбаната областа на општината. Нередовни се информациите за национални или донаторски програми за поддршка на бизнисот, нередовна е и ангажираноста во давање на информации на регионалната стопанска комора.

6.4 Пристап до информации и финансиска поддршка

Информациите за постоечките извори на финансирање за развој на бизнисот во Општина Македонски Брод се ограничени и не секогаш веродостојни, како за руралните области и за урбаната областа на општината. Нередовни се информациите за национални или донаторски програми за поддршка на бизнисот, нередовна е и ангажираноста во давање на информации на регионалната стопанска комора.

Во Општина Македонски Брод постои само една експозитура на Комерцијална банка, додека најблиските експозитури на останати банки, штедилници и брзи кредити се во Општина Кичево. Повеќето од кредитните линии се достапни за поразвиените бизниси,

додека Општина Македонски Брод како неразвиено подрачје често се соочува со ограничена понуда за кредитирање поради неисполнување на потребните услови. Поради неатрактивноста на подрачјето, малиот број на население општината не е примавлива за банките. Некои од банките воопшто немаат интерес, а други пак даваат ниска проценета вредност на објектите.

Национални програми за финансиска поддршка на претпријатија се Фондот за иновации и технолошки развој, Македонска банка за поддршка на развојот, Агенција за вработување, Министерство за економија, Агенција за поддршка и промоција на туризмот, Агенција за финансиска поддршка во земјоделство и рурален развој и сл. Додека донаторски и меѓународни механизми се ИПАРД, КОСМЕ, ХОРИЗОНТ, но и прекугранични програми каде може да се аплицира како и Европска банка за обнова и развој, Швајцарска развојна агенција, УСАИД, УНДП и сл.

6.5 Земјиште и инфраструктура

Општината вложува напори да го идентификува сето општинско земјиште и згради кои можат да бидат понудени на приватниот сектор. Општината располага со две индустриски зони за лесна и загадувачка индустрија. Едната е целосно распродадена на повеќе инвеститори со површина од приближно 30.000 м², кои се заинтересирани за преработка на овошје, рециклирање на отпад, изградба на склад и сл., и другата е со површина од приближно 10 ха каде има парцели кои може да се понудат на приватниот сектор. За отпочнување на бизнис во индустриските зони и на јавни површини по течението на реката Треска главна закана и пречка е Просторниот план на РСМ кој датира уште од 1974 година каде што е предвидена вештачка акумулација „Калуѓерица“ која ги опфаќа овие површини.

Во општината во подем е побарувачката од земјиште за поставување на фотонапонски централи за производство на електрична енергија од страна на бизнис секторот. Веќе постојат локации кои се урбанизирани и каде има поставени фотоволтаици и тоа : од 1 MW – четири локации од 5 MW – една локација и од 10 MW една локација.

Искажани потреби на приватниот сектор според вид на инфраструктура	Постоечко ниво на понуда во овој сегмент	Индикативни идни потреби/барања во следните пет години
Индустриски зони во Општина Македонски Брод Земјиште за фотонапонски централи	Во моментот општината има понуда на две индустриски зони: Барбарос и Алкалоид. Зоните, воглавно се уредени во поглед на инфраструктура и комунално уредување Во моментот општината има локации за фотонапонски централи во	Бизнис секторот има барање за урбанизација во една од индустриските зони Потреба од урбанизација на земјиште за фотонапонски централи

	КО Инче, КО Манастирец и КО Ижиште	
Објекти со канцелариски простории	Општината има 12 училишни згради, две други сопствени згради ,(една во Македонски Брод) и една во Самоков и канцелариски простории во општинската зграда	Објектите во сопственост на општината имаат потреба од реконструкција

Општината располага со две сопствени згради кои може да бидат понудени, дванаесет училишни згради во рурални средини и канцелариски простории во општинската зграда. Дел од имотот на општината е отуѓен и воглавно тоа е имот во руралните средини, односно училишни згради, покрај постојните дванаесет згради во кои функционираше основни училишта.

Понудата на општината за бизнис секторот се однесува на працели во Индустриска зона Барбарос за лесна и незагадувачка индустрија, земјиште за поставување на фотонапонски централи и одреден број на објекти за канцелариски простор. Но има и барања кон општината што треба да се реализираат и тоа урбанизација на земјиште и реконструкција на објекти.

Викенд зона Близанско

Викенд зона Здуње

6.6 Регулаторна и институционална рамка

Постоењето на регулативни и административни бариери е пречка која се провлекува од минатото со одреден напредок во регулаторната и институционалната рамка во однос на јакнење на човечките капацитети, поголема екипираност. Главни предизвици со кои се соочува приватниот сектор се административните лавиринти во однос на преклопување на надлежностите, обемот на документација и долготрајните процедури како и недостаток на планска урбанистичка документација.

6.7 Вештини, човечки капитал и инклузивност

Во општинското средно училиште се разработени две стручни насоки кои се потребни во секторот туризам и машинство. Од 2021 година формирана е дуална паралелка во машинската струка. Агенцијата за вработување организира обуки за невработени лица со цел стекнување дополнителни знаења и вештини. Со цел зајакнување на капацитетите на младите лица и стекнување на дополнителни знаења и вештини се организираат обуки од невладиниот сектор.

Главниот проблем на Општина Македонски Брод, како и во цела држава, е иселувањето на млади, работоспособни и образовани кадри

6.8 Надворешно позиционирање и маркетинг

Општина Македонски Брод е општина која е еколошки чиста и располага со бујна природа, бистри води, чист воздух, разни билки и чаеви. Препознатлива по долгогодишното производство на дабов мед, квалитетен костен, рибници богати со риба

(калифорниска пастрмка, крап, клен), резерват Јасен, лов и риболов, Велигденските кули, Турбе. Во општината постојат можности за адаптирање на сместувачки капацитети во приватни домаќинствава.

Преку постоењето на својата веб страница и социјалните мрежи, Општина Македонски Брод врши запознавање и информирање на граѓаните со актуелните состојби и случувања.

Слаба страна на Општина Македонски Брод во поглед на надворешно позиционирање и маркетинг е недоволно развиен рурален туризам, непостоење на маркетиншки алатки за препознавање на Општина Македонски Брод како транзитна дестинација. Постои недостаток на локални медиуми, неповолно деловно опкружување, лоша поврзаност со главниот град и главните патишта, нема железничка поврзаност, непостоење туристички агенции и водичи, немање туристичка понуда, намален обем на внатрешен општински превоз. Сето тоа влијае на слаба промовираност.

Општината организира средби и состаноци со потенцијални инвеститори, организира локални манифестации во соработка со Домот на култура, промоции на изложби, промоција преку Центарот за развој на југозападен плански регион, а во поново време развиена е соработка со Агенцијата за поддршка и промоција на туризмот

7.SWOT АНАЛИЗА

Силни страни:

- Расположливост со водни ресурси – низ територијата на општината тече реката Треска, езерото Козјак, со својот најголем дел е на територијата на општината, Белешничка, Оча, Мала река, Крапска река, Ковачка река и др.
- Богатство со шуми, процентот на шумовитост на ниво на општина изнесува 60%

- Незагадена животна средина
- Поволна релјефна структура со бројни (околу 210) сончеви денови поволна за поставување фотонапонски центри за производство на електрична енергија
- Развиена локална патна инфраструктура (од 51 населено место, 48 се со асфалтиран пат)
- Подрачје богато со пештери (Пешна, Горнослатинска пештера, Пурало, Момичек, Голубарница, Лапарница , Слатински извор која е заштитена со закон и други)
- Изобилство со квалитетни природни ресурси и убавини (лековити билки, воздушни бањи, чисти води, погодни падини за пешачење, велосипедизам, мото трки и др.)
- Формирани 3 туристички населби Близанско, Здуње и Долна Белица на вештачкото езеро Козјак
- Уникатна традиционална манифестација „Велигденски кули“
- Уникатен верски објект од 14ти век кој го посетуваат припадници на две вери (муслиманска и православна) -Турбе-Св.Никола или А др Баба
- Долга традиција во одгледување на пчели и производство на мед (костенов, дабов и др.)
- Богат предел со квалитетна сорта КОСТЕН

- Адреналински фестивал на отворено ЕКСТРИМ Самоков, кој го посетуваат гости и учесници од други земји, а се возат тури со теренски возила, мотокрос, АТВ возила, но и велосипедски и пешачки тури.
- Постоење на извори на солена и кисела вода

Слаби страни:

- Географска изолираност на општината - неповолна поврзаност со главниот град преку резерват Јасен од причини што постои времен режим на движење. Поради постоење на еднонасочен пат што го предизвикува времениот режим. Непостои железнички сообраќај, оддалеченост од националните аеродроми.
- Недоволна промоција на природните реткости: солена вода, пештери, цркви, манастир...
- Неискористеност на БРАУНФИЛД ЗОНИ-Постоење на изградени индустриски објекти кои не се во функција
- Недоволно развиен претприемачки дух кај младите
- Ограничен пристап до финансии, поради изолираноста на општината не е атрактивна за банките и другите финансиски институции да отворат свои филијали.
- Неискористеност на потенцијалите за развој на туризмот поради слаба туристичка промоција, недоволен број на сместувачки капацитети, немање на туристички водичи, отсуство на соработка со туристички агенции , отсуство на сместувачки семејства

- Нема јавен локален и регионален превоз
- Непостоење на подземен катастар, поради непостоење на база на податоци.
- Неразвиен граѓански сектор
- Непостоење на археолошки катастар
- Непостоење на урбанистички планови за територијата на општината
- Ниска еколошка свест на населението (создавање на диви депонии, загадување на води и негрижа за животната средина

Можности:

- Зголемен интерес и побарувачка за производство на здрава храна
- Зголемен интерес и растечки тренд за развој на нетрадиционални форми на туризам (еко, спелеолошки, речен, ловен, риболовен, хербален, манастирски, рурален)
- Зголемен интерес за градење на нови и реконструкција на старите објекти
- Растечки тренд за искористување на обновливи извори на енергија за кои во општината има природни поволности
- Интерес за развој на граѓански сектор за културен и социјален живот и младински активизам

- Зголемена свест за заштита на традиционалните и културните вредности (негување на обичаите, песните и ората од овој крај, на постојните манифестации)
- Брендирање на поречкиот мед и поречкиот костен
- Пристап до ЕУ фондови
- Пристап до национални програми за финансирање

Закани:

- Засилен процес на иселување
- Економската и енергетската и воена криза
- Глобалните климатските промени и политики
- Неповолни законски регулативи за изработка на урбанистички планови
- Постојење на брана Калуѓерица во Просторниот план
- Опустошување на шуми
- Неповолни услови за кредитирање на МСП на национално ниво

- Незаинтересираност на политичките структури кон општината
- Нерамномерен економски развој на ниво на држава - концентрираноста на државната власт во главниот град (клинички центри, образовни центри , органи на државна управа)
- Неповолни законски регулативи за изработка на урбанистички планови , долги и скапи процедури за носење на урбанистичките планови

8.ВИЗИЈА И СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ

Македонски Брод – еко општина со развиена патна и комунална инфраструктура за развој на лесна и незагадувачка индустрија, туризам и младински активизам

Стратешка цел 1: Урбанистичко планирање и комунални дејности

Стратешка цел 2:Животна средина и искористување на обновливи извори на енергија и промовирање на енергетска ефикасност

Стратешка цел 3:Економски развој и развој на туризмот

Стратешка цел 4:Социјална заштита и заштита на деца

Стратешка цел 5:Образование, спорт и култура

9. АКЦИСКИ ПЛАН

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 1 - УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ И КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ					
ГРАДЕЖНИ БЛОКОВИ: 1. Земјиште и инфраструктура, 2. Институционална и законодавна рамка					
Клучна цел	Активност	Времетраење	Вклучени партнери	Резултати	Мониторинг и индикатори
1.1. Урбано, рурално планирање и комунални дејности	1.1.1. Детален урбанистички план	2024-2028	Општина Македонски Брод Проектантски куќи Соодветни министерства	Изработен ДУП	1 ДУП
	1.1.2. Урбанистички план за вон населени места и села			Изработена планска документација	4 урбанистички планови
	1.1.3. Урбанистички проекти			Изработени урбанистички проект	5 урбанистички проекти
	1.1.4. Изработка на Каталог на општински имот	2025-2026	Општина Македонски Брод АКН, Јавни претпријатија и институции	Изработен Каталог на општински имот	Еден Каталог на општински имот
	1.1.5. Изработка на проектна документација 1.1.5.1. Водовод -	2024-2028	Општина Македонски	Изработени проектни	10 проектни документи
41					

	Могилец и Калуѓерец 1.1.5.2. Канализација- Требино, Манастирец, Девич, Сланско 1.1.5.3.Мостови - Зркле, Самоков, Латово и Слатина		Брод Проектантски куќи, Јавни претпријатија	документации	
	1.1.6.Уредување на излетнички места и зелени површини 1.1.6.1.Излетнички места - Пешна, Белешничка река, Манастирец, Слатински извори, Соленица, Кале 1.1.6.2.Поставување на летниковци и уредување на зелени површини – градско подрачје и Самоков	2024-2028	Општина Македонски Брод Јавни претпријатија	Уредени излетнички места	10 уредени места (6 излетнички места и 4 површини со летниковци и клупи
	1.1.7.Иницијатива		Општина	Изграден	Еден стационар

	за кучиња скитници за локален или регионален стационар	2025-2027	Македонски Брод Центарот за Југозападен плански регион, соседни општини	стационар	(капацитет 200 кучиња)
	1.1.8.Изградба на прочистителни станции во села 1.1.8.1.Манастирец 1.1.8.2.Самоков	2025-2028	Општина Македонски Брод Јавни претпријатија	Изградени прочистителни станции	Две прочистителни станции
	1.1.9.Изградба на селски улици во населени места (Сланско, Манастирец, Крушје, Суводол, Требино, Латово, Црешнево, Локвица)	2024-2028	Општина Македонски Брод Надлежни министерства, донатори, Јавни претпријатија	Изградени селски улици	8 Селски улици со краци во 8 населени места до 25 км
	1.1.10.Изградба на Локален пат Брест- Близанско	2025-2028	Општина Македонски Брод Надлежни министерства,	Изграден пат	1 пат до 6 км

			донатори,		
--	--	--	-----------	--	--

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 2 : ЖИВОТНА СРЕДИНА И ИСКОРИСТУВАЊЕ НА ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА И ПРОМОВИРАЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

ГРАДЕЖНИ БЛОКОВИ : 1.Земјиште и инфраструктура 2.Регулаторна и институционална рамка, 3.Локална соработка и вмрежување, 4. Бизнис опкружување, транспарентност и администрација без корупција, 5. вештини, човечки ресурси и инклузивност

Клучна цел	Активност	Времетраење	Вклучени партнери	Резултати	Мониторинг и индикатори
2.1.Заштита на животна средина	2.1.1.Отстранување на диви депонии (Требино, долж обиколница, Црешнево...)	2024-2028	Општина Македонски Брод Јавни претпријатија	Отстранети диви депонии	Отстранети 5 диви депонии
	2.1.2.Заштита и уредување на изворите на солена-Соленица и кисела вода-Дреново		Општина Македонски Брод Јавни претпријатија Бизнис сектор	Уредени и заштитени извори на кисела и солена вода	3 извори
	2.1.3.Мапирање на локации со лековити билки и изработка на		Општина Македонски Брод, стручен кадар	Означени патеки до лековити билки и изработена мапа	2 патеки до 7 км и 1 мапа

	ботаничка мапа со календар				
	2.1.4.Планско управување со отпад	2025-2028	Општина Македонски Брод Јавни претпријатија НВО	Поставени контејнери за селекција на отпад и утврдување на динамика за одлагање на отпад во нас.места (Самоков, Манастирец, Требино, Латово, Црешнево Белица, Локвица, Сланско) Поставени корпи за одлагање на отпад во М.Брод и н.м. Самоков Уредени локална депонија Барбарос	30 контејнери, 50 канти и 1 депонија
	2.1.5.Набавка на возило за потребите на ТППЕ и ЈКП и ХТЗ опрема и организирање обуки за одговор		Економски оператори , Јавни претпријатија Граѓански сектор	Зајакнати капацитети на ТППЕ и комунални претпријатија (набавено возило и	2 возила и ХТЗ опрема за 25 вработени и организирани 2 обуки

	при елементарни непогоди			организирани обуки)	
	2.1.6.Спроведување на 2 кампањи годишно за подигање на еколошката свест		НВО Училишта	Спроведени кампањи за зајакнување на еколошката свест	2 кампањи (опфатени 200 граѓани, изработени 300 брошури)
	2.1.6.Организирање на еко камп Македонски Брод		ДЕМ; Локален младински совет, НВО, СОУ	Одржан камп	1 камп годишно
2.2.Искористување на обновливи извори на енергија и промовирање на енергетска ефикасност	Мапирање на локации за поставување на обновливи извори на енергија	2025-2028	Општина Македонски Брод Заинтересирани инвеститори ЕВН	Изработена листа на локации погодни за поставување на центри за искористување на обновливи извори на енергија	Една листа со погодни локации

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 3: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И РАЗВОЈ НА ТУРИЗАМ

ГРАДЕЖНИ БЛОКОВИ : 1. Пристап до финансии, 2. Регулаторна и институционална рамка, 3. Локална соработка и вмрежување, 4. Бизнис опкружување, транспарентност и администрација без корупција, 5. Вештини, човечки ресурси и инклузивност, 6. Надворешно позиционирање и маркетинг

Клучна цел	Активност	Времетраење	Вклучени партнери	Резултати	Мониторинг и индикатори
3.1. Развој на МСП и претприемништво	3.1.1. Едукација за стартапи, едукација за права и мерки, доквалификација и преквалификација, пристап до владини програми)	Тековно согласно со АВРМ	Бизнис сектор, АВРМ, консултантски куќи	Развиени МСП	Две обуки за едукација за развој на МСП (Опфатени 20 граѓани)
	3.1.2. Брендирање на локален производ (костен)	2025-2027	Производители на костен	Брендиран производ	Еден брендиран производ
	3.1.3. Изработка на Е-Водич на инвестиции	2025-2026	Бизнис сектор, СОУ "Св. Наум Охридски"	Изработен Водич за инвестиции	Водич на инвестиции
	3.1.4. Обуки за развој на стопански гранки (сточарство	2024-2028	Бизнис сектор, МЗШВ,	Развиени стопански гранки	4 обуки со 40 обучени лица

	„дрвна индустрија, живинарство, пчеларство)		АФПЗРР		
	3.1.5.Организирање на обуки на локалното население за јакнење на постоечките и стимулирање на локалното население за зголемување на приватните сместувачки капацитети	2024-2028	Консултантски куќи, Агенција за поддршка и промоција за развој на туризмот,	Зголемен интерес за уредување и издавање на сместувачки капацитети	2 обуки годишно (обучени 10 лица)
3.2.Промоција на руралниот туризам	Развој преку промоција и унапредување на рурален туризам (планински, ловен, риболовен, хербален, спелеолошки,етно)	2025-2028	Агенција за поддршка и промоција за развој на туризмот, Бизнис сектор	Промовирани потенцијалите за ловен, хербален, планински, етно риболовен (изградена/доделен простор за рибарска куќа), - доуредени и промовирани	400 брошури, 1 рибарска куќа 2 пештери уредени 10 промоции преку медиуми(

				пештери	весник и социјални медиуми)
	Мапирање и уредување на велосипедски патеки (Белица-Локвица-Црешнево-Белица; Белица-преку Фојник- Белица)	2024	Јавни претпријатија, НВО	Трасирани велосипедски патеки	2 велосипетски патеки до 30км
	Мапирање и уредување на пешачки патеки (Требино, Суводол, Сланско, по водовод до Латово, траса од покрсти-Велигден)	2024-2028	Јавни претпријатија, НВО	Трасирани пешачки патеки	4 пешачки патеки до 25км

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 4: СОЦИЈАЛНА И ДЕТСКА ЗАШТИТА**ГРАДЕЖНИ БЛОКОВИ** : 1.Земјиште и инфраструктура2.Регулаторна и институционална рамка 3.Локална соработка и вмрежување

Клучна цел	Активност	Времетраење	Вклучени партнери	Резултати	Мониторинг и индикатори
4.1.Социјална заштита	4.1.1.Унапредување и проширување на социјалните услуги 4.1.1.1.Поддршка и нега на стари и изнемоштени лица 4.1.1.2. Згрижување на деца со социјален ризик	2024-2028	МТСП , ЦСР, Црвен крст, Фондации	Зголемен број на социјални услуги	Три услуги
	4.1.2.Реконструкција на постоечки објекти за унапредување на социјалните услуги 4.1.2.1 Реконструкција и пренамена на Стара детска градинка во Дневен центар за деца со пречки во развој во М.Брод				

	4.1.2.2. Реконструкција и пренамена на Стара детска градинка во Самоков во објект за давање на една од социјалните услуги				
4.2. Детска заштита	4.2.1.Подобрување на условите за детска заштита 4.2.1.1.Реконструкција на ОЈУДГ 7ми Септември	2024-2028	МТСП , Детска градинка, згрижувачки семејства	Зајакнати капацитети	Еден објект со подобрени услови

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 5 : ОБРАЗОВАНИЕ, СПОРТ и КУЛТУРА

ГРАДЕЖНИ БЛОКОВИ: 1.Локална соработка и вмрежување 2.Надворешно позиционирање и маркетинг 3.Вештини, човечки ресурси и инклузивност

Клучна цел	Активност	Времетраење	Вклучени партнери	Резултати	Мониторинг и индикатори
------------	-----------	-------------	-------------------	-----------	-------------------------

5.1.Развој во образование	5.1.1.Поддршка и развој на дуално образование за угостителска и машинска струка во СОУ Св. Наум Охридски	2024-2026	Средното училиште, Бизнес секторот	Развиено дуално образование	Две струки во дуалното образование
	5.1.2.Подобрување на условите во образовните институции СОУ (со интернат) и ООУ(со подрачни)	2025-2027	Образовните институции,	Зајакнати капацитети во образованието	4 објекти
5.2.Развој во спорт	5.2.1. Поддршка на спортски активности 5.2.1.1.Традиционалниот ноќен турнир во мал фудбал во М.Брод 5.2.1.2.Традиционалниот турмир во мал фудбал во Самоков и др.	2024-2028	Образовни институции, спортски клубови	Зголемен број на спортски активности	5 спортски активности
5.3.Развој на	5.3.1.Изработка на археолошка мапа	2025-2027	Стручни лица (историчари, уметници)	Изработена археолошка мапа	Една археолошка мапа

култура	5.3.2.Поддршка на културни манифестации (Костенијада, Велигденски кули, Поречки средби,)	2024-2028	Дом на култура, образовни институции	Збогатени и зголемени културни манифестации	Шест културни манифестации
	5.3.3.Обнова на детски фестивал Распеано бродче	2025-2027	Дом на култура, музичари, уметници	Реализиран фестивал на детски песни	Еден детски фестивал

За реализирање на активностите во акцискиот план, покрај ограничените средства од Буџетот на општината, вклучени ќе бидат и средства од донации, фондови, програми, домашни и странски.(МЗШВ, МТВ, АФПРРЗ)и т.н

Езеро Козјак

Пештера Пешна

Велигденски кули

Св.Никола – Турбе

